

کومله شعری خاجی قادر کوئی

حقوق چاپ کردنی بو چاپ و بلاو کری راده گیری

چاپ و بلاو کر

عبدالرشید

سعید

سلیمانی

مطبعة دار السلام * بغداد

۱۳۴۴ - ۱۹۲۵

قسه‌ی چاپ کر و بلاوکر

هوو کس ده‌زانی که ملت به تاریخ و ادبیاتیه‌وه خوی ده‌نوینه .
 و به واسته^۱ تم دور چک گه‌وره‌یه‌وه همیشه ژین وسه ر بنخویی خوی
 واکرتووه درایده‌کری . بلام بوگه‌یشتن بهم هبوايه لازمه تاریخ و ادبیات‌کی
 یگیری و آگاداری بکری ته‌مش به چاپ کرده‌وه موومکن ده‌بی . چونکه
 له چاپ نه‌دری به‌راووردن زمان ده‌فهوتی .

بلی ! وه کوو اووده‌با وحووکه‌مای کورد زورره کارشيان (آثار) له ژماردن نایه
 بهلام له بر فقیری و جور زمانه - هموش نه‌بی - که ایگی فهوتاوو ویم ترحه‌نسل
 حازر کووردان له گنج علم و معارفی اووده‌با وحووکه‌مای پيشودا بی بهش کراوه
 وله سهر گوزده‌شتی (حاجی) وها دیاره که اشعاری زور بووه بلام له‌بهر
 نه‌وی که له چاپ نه‌داراوو دیسان فهوتاوو حیف و مخابن ! . له گل ته‌مشدا
 به راستی آوانم ته‌خواست که اشعاری ته‌ملیت پروری پوور عزم و متانت کو بکه‌مه‌وه
 وله چاپی بدهم . تا کوو کووران وەتن له قسان راست اکسیری حاجی
 استفاده بکن ؛ و بجی بهینن ویم ترحه روحی پاکتر خاوبی شاد بی وناوی
 بمینه‌ونه کوو ژیت‌هوه .

بهلام پیدا کردنی ته‌مه جلون موومکن ده‌بی . هرچند تم قسه‌یه نه‌ختیک‌منی
 واکرد . بهلام به‌ووردی تی فکریم و دور و دریز لی کیم دایه‌وه « همت پیاو
 کیو له بین هل ته‌کنی » له سهر ته‌مه بو بجی هینان تم واجبه قرار
 و ته قلام دا .

به یاریه و همتی « علی شوقی » وله سایه^۲ نه^۳ ذاتانه که اشعاری رحمتیان
له بهر کرد بو هند کم کو کرده وه^۴ . به تایبیتی عرض تشکریان ده کهم و ده توانم
بلیم^۵ نه^۶ دیوان قیمتداره به سایه^۷ نه^۸م ذاتانه وه هاته وجود .

هیوام وایه که نه^۹م کاره (اثر) به هموو کی و ناریکی به که ره بولاولات
وه تن فائده بخش بی^{۱۰} . و بوریک و پیک و ته و او و ون نه^{۱۱}م (دیوان) قیمتداره
رجای یاریه ی علاقه داران ده کهم . لطفالی مات دریغ نه کری تا کو
بودوای روزدا چاپ کردنی دوومی مکمل و چا کنتر بی^{۱۲} .

اشعار حاجی له حافظی^{۱۳} نه^{۱۴}م و نه^{۱۵} و رکبر او و کو^{۱۶} کراوه نه ره ؛ وله گل نه مشدا
چایخانه کانی اعمرو بو چاپ کردن زمان کووردی به ته وای رانه هاتوه
هیچ شوبه ناکری که چند دقت و اعتناش بکری له ختا سالم نابی^{۱۷} له بهر نه مه
رجام نه وه یه ؛ خونه واره کان لیم بیورن . و هیوام و هایه ؛ که نه^{۱۸}م دیوان قیمتداره
له لای همو و کسیک شایان قبول و مزهری تقدیر و مدار تشویق و ترغیب
کووردان بی^{۱۹} . توفیق له خواوه .

۱ تشرین ثانی ۹۲۵ له طالبه ی مکتب حقوق عراق

عبدالرحمن سعید

سلیمان

سەرگوزەشتی حاجی قادر کوی

حاجی قادر کوری ملا احمدە اساساً لە عیلى زنکەنە یە ولەدی «گورقەرەج»^(۱) دا بوو. بۆمەزنگە لە تاریخ (۱۲۳۲ هـ) ھاتووە دنیاووە .

لەبەر ئەوی خۆبەندنی ابتدائی لە (کویە) دا تەواو کردووە بە کوی نامراوە حاجی قادر آوانی شەبابتی بە عشق بازی ملیت لە (کویە) دا راییواردووە . حاجی قادر طبیعەً ملیتپەرور خوولقارووە ولە بەر تی نه گەشتووی خلق و زنجیر استبدادی زمان ؛ سەودای ملیت مجبوری ھلاتن دەیت بە نارضایی دل ولات خوشەریستی خوی بجی اھیلیت . دەچیتە استانبول .

لە استانبولدا میوان و ماموستای کورانی بدرخان پاشا دەبی بەھوونەر وزەگای خوی لەلای ھموو کەس خوشەریست دەبی .

ولە زەمانی زوولم واستبدادی « سوولتان عبدالحمیدی دووم دا » داخل گومل کووردان دەبت . بە واستە "چند کسیکی خوشەریستی خوبەرە؛ بو گەرەری وسەر بخوی کووردان ھیشە افکار و حسابات ملیە نشر و تلقین دەکا بلام ، لە بەر تی نه گەشتووی و بی موو بالاتی کووردانی او زمانە ھېچ کوشیشکی حاجی سەمرە بخش نابی . بۆکوو دەیتە سەبی زیاد بوونی دوو زمانی . لنگل ئەمشدا لە روحی حاجی دا روز بەروز عشق ملیت گری سەندووە . و بە پوور عزم و متانت = ولە ھموو بابە تیکەرە = شە و روز بو ھووشیاری کووردان خریک بوو .

(۱) « گورقەرەج » س ۲ ساعت لە شرقی جنوب (کویە) دا ھا کەرە .

اشعاری حاجی قادر : زوره بلام له بهر فقیری وجور زمانه هبچی چاپ
نه کراوه بویه گه لیکي نه وتاوه. « غیرت ملی » ناو مجموعه یکی اشعار هلبژ برای
هه بووه له آنی مردنیا بو چاپ کردن ثم دیوانه ی پور حقایقه ی به تابتی وه سیت
دهکا . له بد بختی کووردان ثم گوهری حیاتش له لای جناب بدر خانی
« عبد الرزاق بك ده بی » . زه مان بو چاپ کردن مساعده ی همیشه ناکا .
چونکه عبد الرزاق بك له دهی سهر به خوی کووردان دا رومیه کان محکومی
ده کین به خیانت له موصله دی خینکین (رحتی خوی لی بی) ثم دیوان
هلبژارو حاجی قادوش ده که وینه دست رومیه کان وفور آده یسووتنن ویم ترحه
کووردانی بد بخت له گنج علم و معرفتی حاجی بی بهش ده میننه وه .
حاجی ؛ به ده زننگه هشتا سال ژیاوه . ز بی نه هیناوه له سال « ۱۳۱۲ هـ »
وفاتی کردوه . خوا غریق رحتی بکا آمین .

نهی بی نظیر و همتا هر تویی که بهر قراری بی دارو بی دیاری بی دارو پایه داری
 یو باغی مهدی باغی سهرمایه کی خزانگی بو مزرع فقیران سهرمایه کی بهاری
 بو پادشاه نیشانی بوهر سهوادی اعظم بی صدر و شانوشنی بی پهرده پهرده داری
 جبار بی فتووری سلطان بی قصوری ره زاقی مارو مووری آودیر دیمه کاری
 فیروزه تخت گردون مصنوع نقش توبه یاقوت و اعل روژه استره کان دورواری
 جی و مکانی توبه بی جی و بی مکانی لیل و نهاری توبه بی لیل و بی نهاری
 هر امری تو مداره بو کارو باری عالم هر چند بی وزیرو به صدر و کارو باری
 سحرانه و ده رشوقی خورشید و ماهی تابان دوو جارین شه و روژ بی محل و عماری
 معلومه بوچی حاجی مدحت ده کا به کوردی تاکه س نهلی به کوردی نه گراوه مدح باری

تا بلی فرقی هیه مهری من و ماهی فلک له سرا تابه ثریا له سما تابه سمک
 هر که لای کرده وه عقده ی سری زووانی لادا له هموو لاره صدای صلی علی گه یه ملهک
 گو له واعظ مه گره نه م شه و تک و تنها و ره لام روزی محشر به مه گهر بم خنه دوزخ به دهرهک
 کوت کوت و تیکه به تیکه م بکن و بده نه سهک جیگه مه له دره ناروم به جینوو به کوو تهک
 سهک خالص اخلاص دلی مخلص من بنجه نیو بوته چی حاجت نه مه ییده ی له محک
 له تقووش غزل چین و خطا داماره کی دهلی امتیعه ی کوورده کلاش و که پنهک
 بونماشای به لهک کوولی سپی چاری به لهک نیشته ووه لهم دره عاشق ووه کوو حاجی لاک لاک

یا اتمی بآیه منزل
بی نهوایان مووالکی کوردستان
له خهوی جهل و مستی و غفلت
پاکی دهرچن له کاری نابِه محل
حاجی به شهره کانی وهك کاوه

به چوار یاری اجدی مرسل
هرله گیوانی تا ده گاته شووان
به خبر بن به نغمه رجت
رومی رافرتینن ، بوده ری اسفل
روژی ده یین دره نشی هلداده

حاکم و میره کانی کوردستان
یک به یک حافظ شریعت بوون
سیدو شیخه کان له ترسی تهوان
تهوکه نهوتان ریای تهوان درکهوت
یکی لهم لاوه روو ده کاته عجم
دوو هزار ژن فساد کرا لهم لا
یک به یک بوونه نائب همهوند
ملیش هند کهن وه کور جاران
گر له سحر ملا نه مردایه
شیری نهر وهك له بیشه نهما
من له غم خواری تهم قسانه ده کم
تهم قسه به ایسته عیبی لی ده گرن
تهم به او، او به ته، ده لی کا که
هر چلونی اشارتی فرموو

هر له بو تانهوه هتا بابات
سیدو شیخی قوم ملت بوون
موونزهوی بوون وذا کری رحمان
سیری چون بوونه پوش و آگرو نهوت
دوو لهو لاوه دینه دوزمنی هم
بوونه قاتیل تهوانی تر لهو لا
صاجی مارتین و ماری گزند
دستیان ماچ ده کن ده لین قووربان
گور گهشین بام که ری بخواردایه
گورک ومام ره یوی دینه ره قس و سه ما
دهرنه په شمه له لام هموو عالم
تهم دمه ش دی زه مانی بوی ده مرن
سیری قانونی حاجی چند چا که
وهك کرامت هموی وها دهرچوو .

- هر كورده هو له بانی كل ملت * بی بهره له خویندت و كشتاب
 یكانه له ترجمه‌ی زمانی * امراری كشیب خاخی زانی
 یكسر علما درشت و وردی * هیچ نه‌ی خوندوه دوو حرفی كوردی
 ستاد خط له هم سیانه * وهك دی له زمانی خوی نه زانه
 ممكن نه در بچی له چنگی * حنا رقم و خطی فرنکی
 صاحب كشیب و پیامه هر كس * نه به نه بی بوونه قوم چركس
 نه به مؤمنین نه روسین * بوچ كفره زمانان بنووسین
 ملت بی كشیب و بی نووسین * غیری كوردان نه له رووی زمین
 قوم (جوو) چاكه اتفاق هیه * كورد بی غیرتی و تقای هیه
 چنگه‌ی نه یره باره جوو كهون * هر وه كوودومی نه به دهر به دهرن
 لیوه عاقلترن به صد منصب * هیتوی خو دهینر نه مكتب
 ایستیکي آمیران كوردستان * هر له (بوتانهوه) هتا (بابان)
 نه هیتوان مکتبن یكسر * كوردكان بار ده كن وه كوو ماکر
 وادیاره هتا کی دنیا بی * كورده‌كان حالیان ده بی وا بی
 (جوو) چه قدری هیه له نیو كوردان * غیر لیدان وجوین وتی هلدان

- شاعرو شیخ و خواجه دهر به دهرن * له قسه‌ی بی نتیجه‌دا ده مرن
 بامی زوولانی دیرزو جوی به‌خه * نه براوه بووه تری خسرو
 قیدو تذب و حاشیه و اعراب * همور با بردی بوونه موجی مراب
 سفر انده و وطن چه كهلك ده كری * سیری ناكه‌ی شمندوفر ده فری

به قسه‌ی ساده برمی تیر نابی * عمله غری دین و دنیا بی
 آسنی سارد به فو و نه رم نابی * به تیر انیش جام گهرم نابی
 علمامان به قوی بی سهر و پا * پاکی خنکا له بحری ووشکی هوا
 صنعینک فیر نه بوون له پاش تحصیل * سیری چون بو مناهی بوونه دهلیل
 یك به یك بوونه خائن دوات * خائن موولک و دوورژمن ملت
 تا تعیاتی کور و لاله هه بوو * گه لی لاده‌ی پر له ملای چابوو
 نهو دووانه بهرجتی خوا چوون * شاره‌کان بی ملاو مدرس بوون
 بلی؟ وایه له الزمی اشیا * اولا خوواردنه دووم سکنا
 سمن ستری عورته اینجا * مشغله‌ی ذکر لا الله الا الله
 پیشوانی بنای شرع متین * شیر وه شینین وخامه رنکین
 بهم ششانه‌ره دین محافظه ده‌کری * یکی مرد لهم ششانه دین ده‌مری
 عجبا بوچی اهل موولکی عراق * اتفاق به‌دهل ده‌کن به تقاق
 بوامیرانی غیره ده‌بینه گزیر * نه‌ک له خویان یکی بینه امیر
 ایسته‌کش فرصته گلی یوان * که‌په‌نه‌ک بوچی له پاش یوان

له گلاوان وشه‌وانی کورده‌کان یك * بسه بواشکری صدکره دورله‌ک
 به فدای شووانتان حاطم طی * به قوربان سپانتان آل برمک
 مریشکی نه‌یوه صیادی شهینه * له کن عنقا فروجه حاجی لک
 شووانی میگه‌لی نه‌یوه له شردا * وه‌کورو قصابه ، دوورژمن میگه‌لی شه‌ک
 له بهر حیزه به خووی و نا ته‌بایی * له ژیری حیزی حیزان بوین به دوشه‌ک
 هتا وه‌ک آگری ژیرکان له گل یك * اگر طوفان بی لشکرتان به پووشیک

له كوتى گيا نووستوون بويه كه ره يوتى * له سهر ته يوه وها شير گيره وهك سهك
 صلاحى ته يوه ابستاكه سلاحه * طماعى گه ودهى بى چك نه كن نهك
 كراوه انتخابى روشكه صوفى * له ديوانى كه رى بى نقطه لى شهك

تاريك نه كه وون قبيلى اكراډ * هر وا ده بنه خرابه آباد
 انواع ملل گه وده تا بچووك * خرابه ممالكى وه كور بووك
 يك بهر كن و يك زمان و يك رنك * بى غيت وعيب و عار و بى دنك
 دنيا به تران ده خون و ديدهن * هر چونى مرامبانه ده يكن
 هر كوردن اگر چى پاكي مهردن * پامال زه مانه محوى كردن
 هر مانه وه بى نه واو مظلوم * وهك بوومى خرابه زار مشؤوم
 گر باعس نهم ده پرمى كاهه * شرطيكه كه بوهمو و تمامه
 نهو شرطه به كوولى اتفاقه * گر مرعشو وان گر عراقه
 قصر يكه بصاغ نهو تفاقه * گر وا نه بى هر به طاقه
 صد شيخ و ملاو اميرو خانى * بولدتى عيش وزنده كانى
 له ولاوه نهوان به حيله سازى * لهم لاوه نه مان به قله بازى
 قووريان به همو ولاته وه دا * ناموولك و رعيه پاكي فهوتا
 بكيان نه مى تو ده كه لى نه يانكرد * غميان نه بو كورد اكر همو مرد

نهم سگانه كه له لاي نهيمه وزير و كلان * پينه لاي تو به خوا نايكه به گاوران و شوران
 نه كه ر ميزه ده لين وارث شرع نه يه وين * همو عبدى ضه من باسى مه كه گه وده كه يان
 هر ادييك بووه سا خوا له ده مى ناوه بلى * دولتى داوه به كه ر نعمتى داوه به سگان

هرکسبکی کسه نا کس نه حرفیکې بڼه * وهره سهر بامې خط و خالی هیتوی خومان
ای فدای خاکی دهرت تاجي کي و مسندي جم * زوی به قوربان سرو فیسي که چت تاجي کيان
خوم به داراو به سکه ندر و خسرو نادم * گر بزاتم له بهر تهم قاپیه ده به سکه گهوان
عاشقانه ت همو تیری نگاهیکې بڼه * زره دهرکانه کان ضامنې توم بکه نیشان
به امیدي اثری حسن رضا ده چنه ولات * شمره کانم که سراپاوه کوو خوم بی سهر و پا
نالی و خاکی به به ، حاجی و کوی به مثل * عینه حافظ و شیرازه که ایم و همدات

خسرو کي و قباد واسکندر * وه کور کيسراو کاروس و قیصر
هو تیک چوون و پا کی فوتاوه * نه صلاح ونه سکه یات مـاـوه
واقعا وایه وهك بیانم کرد * هرکس زا به نا علاجی مرد
مهرگه وژین مثلی سیه و تاوه * تهوی باقی بینه هر ناوه
چونکه هرچی له داری دنیا * دهیت و دهر واهمووی وه کوو بایه
صد شهنشاه و پادشاه مردن * سیریکه کوردی ته به هر کوردن
ملته باقی ما بقا فانی * هر له جانی هتا به گورانی
حسرت هر تهم له دنیا دا * حاجی دهری به دهریان ناگا
گر به دهرانیات بیگهی بایه * هو حالی ده بووت چی دریایه
چه به منشور گوهری کوردی * چه به نظم و کتابتی ووردی
(سعدی) ایامی خوی نه بوونانی * وه کوو من بوو گهروک و بی خانی
ایستا خلقی له حسرتی دهرن * بیده کانی له زیر و زیو ده گردن
آخری روزیکیش تی به وعدی * خفته تم بو بخوت وه کوو (سعدی)

قاضی نژو مفتی ناظم * تی ده کن تا مدرسو عالم
 بو تصحیحی زمانی کوردانه * شهره کانم دایلو برهانه
 یعنی تا ماوه شاعری غرا * عالم وعای داخی بو ناخوا
 لکن نه وساعتی به رحمت چوو * قوور ده پیوون ده این چی حکمت بوو
 پشه حاجی وهره وه کوو جاران * پیره وه سهر حکایتی کوردان

له سهر شه وروزی داناوه مه این فیزی له سهر ناوه
 له بهر با جامی یاقوتی به مشکی وشکی دا داوه
 له دامنی چیا بو خرمن گول خیوتی خارا
 به دوو استونه کی زیون تتانی زووانی هلاوه
 له برقی رنکی شلاری حیا دامانی هلامی
 له تقهی دنگی خرخالی له گردوون زهره داماره
 نه تقهی نال و شقهی پانیبرزی آسمان لرزی
 ته قوو تروق که وته سهر ارضی ده این محشر هلاستاره
 له ناوی هلاکراوی زووانی خال رهش تماشا کن
 بو طبری دل بهی عینی دهلی من دانه، ثم داوه
 به صد خوتنی جگر فیری نیازو نازو عشووم کرد
 که چی ده مکاتی ایستیکه دهلی سا لاچو به و لاوه
 ده ری تو کعبه بوو حاجی طوافی کرد نه یزانی
 چه قوما کعبه که چوو مسجد الاقصایه رووخاره

وہا مشغولی تو یہ جسم و جانم * بہ روح گیشانی خوم زجت بزائم
 رقیب و سہ گشت چہ لازم تا تہ من ہم * بہ روزی دہر گہ وان؛ شہر پاسہ بانم
 مثالی رونی زہیت و میوتی شہانہ * وہا معلومہ سووتانی نہانم
 پریشان دل و جمی رقیبہ * لہ سہودای زوولنی تو سوور وژیانم
 بلین قادر دہ ایم ناووم حبیبہ * بہ ذکر کی تہبہ وا فیرہ زبانم
 تہوی شاعر نہ بی کوزہ وہ جانگی * لہ سایہی شعرہ کان بابی کوورانم
 مہ این یکارہ بوو حاجی لہ رومہ * تہ من پیارم لہ نیو شکاری ژانام

لہ جزیرہ یکیکلہ شیخ احمد * صاحبی ناو مرشدی اوشد
 تہوی (جامی) گتویتی تہمہیہ * لہ و قسہ و مدحہ مقصدی تہمہیہ
 « پیر مردی بدیدہ ام زوجیر * نیک مردی بدیدہ ام زو حریر »
 احمد خانہ صاحبی (مم) ^(۱) و (زن) ^(۱) * شہاہ بازی فضای علین
 خلفی تہودہ بن کوز نکان * لہ جزیر پی دہ این فقہ طیرات
 شاعر تہیرہ گرچی زور ماون * تہم دوو سہین کہ وا لہ پیش چاون

یاربی تو خلاق عظیم الشانی * ہرچی کہ بوو و دہبی دیزانی
 من بی خبرم لہ اول و آخری خوم * حالیم بکہ لہ دہیتہ چہ انسانی

—***—

ای رفیقان وطن زور عزلم ماوہ لہوی * لہ کشار یکہ وہ تقدیرہ وہ کور ہلبکہوی
 وہ کسفینہ بگہرہ پیخرہ ینو بحر قسہم * حیفہ وہ کمن لہ غریبی ہریت و تہوی

—***—

حیاتم مماته که لیم تون ده بی * * * ممام حیاته ده می التفات
 له بی نازهنی به خط جلی * * * له ایرانه وه گرتو به تاهرات
 مهر گومبئی لدتی داته پیی * * * ته کانووی شکا زنی اسب حیات
 تمام بو له دنیا و عقبسا بخوم * * * ته م چو له دست و تهوم بو نه هات
 له غربت به شاهی به بیر ده کری * * * زه مانی جوانی و یادی ولات
 له قوشخانه زه تا ده می ایچ قلا * * * له بایز اغاوه تا محله ی قلات
 هور خرمی خوم ده زام هاین * * * له بی حرمتیان بوو (حاجی) هلات

له میدانی بهارا شاره کی کو * * * قبه ی کشمیری دا بهر شقی وه کوو کو
 له مابین که کوز و هیبه سلطان * * * شینه ی ته یواره و مسایه ی سپینان
 له لام ظل همایه چتری سه نبر * * * چی جایی سیه ری سروی صنه و بهر
 بهاری بوگول و بومبوه پاز * * * نظیری گر بایم نا بی به جائز
 بهر نك آسمان و تانی نباته * * * به صافی کوئرو آری حیاته
 نمونه ی جسته شبوی ره زانی * * * بهاری شامه ایامی خزانی
 گولی حاجیله کانی دشتی هاموون * * * نه که ی بیده ی به نرکس جاری گردوون
 له سهر کیران گولوو کو لاله ی سوور * * * یدی بیضای مومسایه له سهر طور
 له غوونچه ی نه رده می دی باغ و شاخی * * * ده لی گردوونه هلیگیرسا چراغی
 ده ماوندیش به نسبت شاخی ته به * * * بهاری چشمه ساری ووشکه دیمه
 له کن (بتو بی) ته به دشتی لاجان * * * وه کوور هی بانه یه هورازی بیجان
 اهالی روستن وقت شجاعت * * * له حاطم زیترت وقت سخاوت

کووری غلمانہ کچیان عینی حووری * نظر بازن ولیکت دور به دوری
 به نسبت عصمتی میردی له گل ژن * اقلیمی ترن سهر سووری بی بن^(۱)
 مسافر پروهر و یاری غریبن * تهوانن وا له هر عیبی بری بن
 مهکت عیم هموی راسته مقام * به برهات وحدیثی فخری عالم
 وطایع محبوبیکه زور جلوه آرای * نبشانهی دین وایمانه تمنای
 له آدم بگره تا دهرانی ایستا * یکی وهك (حاجی) لهو خا که هلسنا
 که غم خواری بکا بو ملتی خوی * له بینی کورده کان وشینخی بی پوی
 زه مانه تووشی دهر د و غربتی کرد * غمی کویه پریشانی همودی کرد
 به قدی آره گرده دهردی دوری * نظیری ایچقلایه بی حضوری
 دوو آغای ماره وهك بیستوومه اخبار * أمین اغاوحاغای صاحبی کار
 امین وپیشتوانی قصری ملت * نکهان خزینه مولاک ودولت
 له دنیا دا آلهی هر بین * بینهی بی اتفاق هلمکه نین
 له قوچ پاشاوه تا ایستا أمیریک * له کوی پیدانه بوو یاخود وزیریک
 له بهر بی اتحادی بوونه مسکین * له آخردا وه گور زانیومه هلدین
 له مابین (کلاوسور)^(۲) و (کلارریش)^(۳) * پریشانین دهینه مثلی گای بش
 له بهر تهم نا ته بایی وکینه جویی * له لای رومی ذلیلین مهردی کویی
 وه گور یستومه ای یاران کویی * له تاریخ جم واسکندر وکی
 به شیر وخامه دولت پایه داره * تهممت خامهم هیه شیر نا دیاره

(۱) رومبه کان

(۲) (کلاوسور) نورک

(۳) (کلارریش) حجم

نه بیداغی هیه نه طبل وکومی * نه مندهی پیکرا بیچاره نوومی
 وظیفه‌ی خوم به‌جی هینا تمامی * به‌شیر و دولت ملت نظامی
 نه‌واخوی کرده مهدی (حاجی‌قادر) * نه نادر شای هیه نه شاه‌ی نادر

ای (محمد) دهی (امین) الدوله ، ایرو کوی تو
 جنینکه که‌وته دوزخ هرچی لی دور که‌وینته‌وه
 مده‌یکه دهر به دهر کرده‌ی دیاری غربتم
 بنده بادی آستان بوومی نه‌توی کرت هاتوره
 چونکه تحفه لازمه هر کس له غربت یینه‌وه
 بم دوو فوده من قضای صد گونا تحفم کرده
 قاوه‌چی بزمی نه‌تو ؛ دنیا به سینی آسمان
 آفتابی ظرفه ؛ فنجانی مه‌هه ؛ قاوه‌ی شه‌وه
 نه‌و شه‌وه بو هرکس دنیا بکاته روزی روون
 شه‌و له خطه‌ی عمری نه‌و عنقایه دهرانی خه‌وه

متی گتیبی نه‌م دره با شرح کرا بی
 اشکالی رموزی مسئله‌ی قاضی ما بی
 قاضی ؛ دسه‌کانت سپری تیری بلا بی
 وه‌ک دینی ده‌نی رافضی هر بی سه‌رو پا بی
 خوت حا کی نه‌م مسئله‌یه‌ی کی ده‌بی وابی
 پیری وه‌کوو تو ماهی هه‌بی ماکه‌ری گابی

بی مروه تی بم مروه ته قط بلی ؛ نا بی
صد دفعه کهریش هر وه کوو تو مروتی گابی
حاجی دهلی تهم قسه تاریخیه قاضی
انصافی چیه ؛ عاری چیه ؛ مروه تی گابی

بادی وعده بفوی برده وه یخ بندی کرده وه
خلیوه گول شریری جره مرده وه
اسپی رهش و سپی بگره غاری دهن به تاء
وهك روزو شهو دیاره روز له شهو ده باته وه
بلبل ده خونی ، با له بهرگی گول ده دا
غنیچه له باتی گو بگری ، دهم دکاته وه
نر کس له میر غووزار ده زانی بهچی ده چی
بنواره آسمان له شهوا عینه نه وه
تامی نه ماهه قسه ، فرصت غنیمته
معلوم خاص و عامه هچی چوو نه هاته وه
مثلی شراری کاغذه سووتاره عمرمان
رومی که دفع بوو گری دل دفع ده پسته وه
هرکس له وختی گولشنا هروه کوو (حاجی)
دسته گولی به دسته وه بودستی برده وه

نقاش ده می نقطه کی دانا به نشانی
 زانی که زه می کردووه بزاره له مانی
 صورتنگری مهر لوحه ی دیوانی ملاحه
 دور یوسفی کیشا بو به بی اول و ثانی
 فرقیکی نه بو غایه تی نه کردی به سووکی
 زووهات و نه تو باعسی نازت به گرانی
 یم خوشه غزل فروشی قدوم و عقلا بی
 نهك بیت و له برکن جهلای لفظ و معانی
 تا دستی نه دا خنچری نه یفرموو ده سا دی
 (حاجی) بیگووژین خیره ، اتیر میدهن امانی

وتم به بختی خوالو سه اتویی خوا
 له خه و هلسته زه مانی بهچینه وه نهولا
 گووره ی بهاری به ایستیکه شاخ و داغی ولات
 پره له لاله و نسرين و نرکس شهلا
 له گرمه گرمی مهتاب و له هارهی باران
 چیا به پر له هراو نهاله پر له صدا
 پره له میل و اه گولاوی کانی رووی زمین
 پره له بهرق و بر یقه ی برووسکه جوی سما

شکوفه درهمی شاباش بای وعده ده کا
 له شوقی مقدمی خلیوه دارو بردی چیا
 پیاله بی زری ترکس له سهر کیفی سیمین
 پره له شبنم وهك دوری لوژ لاله
 گوایش به پنجهی پیروزی جامی یاقوتی
 له بونشاری مهبایه پر له زهری تلا
 له شادی وهك صفی شابی له کیووهکژ اظهار
 هووژا به خلعتی گواگون ده که ونه رقص وسه ما
 چمن له لاله مثال خطی وروخی دلبر
 سیاه چادری لی بوته خالی سهر گونا
 له کن بنوشه و خاو وهلال و بی بونی
 هلالی پیسته بی خاوه عبیرو مشکی ختا
 چیا له ته وقه سهری دارژاوه تا که مری
 چوو زوواف سنبل درم ؛ چوو پرچی به رهزا
 به جوش آگری گواناری کانی هله قوولی
 مثال دیده ی وامق له حسرتی عنرا
 قلاتی زیوی رووخاوه هرهس به طوپی نسیم
 سپاهی لاله وگول چادری له جی هله
 له گوله شین که قازو میرای ده بن و ده چین
 نظیری ماء و ستارن له قلزمی مینا

شنه‌ی نسیمه صدای آوی صافی سهر قله‌ز
 به دورشه دورشه گیا شنگه بی بووه شیدا
 خرنک وهوردی قورلوونک وقتاری سی له سهران
 ده‌یت و کهر ده‌فریت و شهین چریکه ده‌کا
 له پیره‌پیرو له سیمکولی پیره‌گاکوی
 ده‌لزی گازی زمین و ده‌ترسی گای سما
 له بیست و دورکلی شینه‌تقنکی نخچره‌وان
 مثال سنبیل زووانی که تیک بچی به صبا
 چپایه شیخ و کهوا سه‌ریزی میزه‌ری بفره
 سیواکی چووزهره ریواسه تیله‌سانی گه‌لا
 چمن له لاله و ریحانو نستهرین ایرو
 شبیهی صبح شه‌ره آفتابی وقتی ضحاً
 چنار و عرعره دف زهن هوزاره نغمه سهرای
 گباش‌ذا کره نسیمه‌ی شبنمی له ملا
 له ژووری میگه‌لی هه‌رره ؛ له ژه‌یری میگه‌لی مهر
 شبیهی گواشنی خضرایه تووده‌ی غبرا
 له کیووکه‌ژ که سهر ته‌یواره دینه‌وه مالات
 له ده‌وری چادیری صاحبی موچی داویستا
 له حبله‌حبل کجیل و له باره باری مهران
 له ده‌نگی قوره‌ی گاجووت و پوره‌ی مانگا

له گورگه قالو چپه سكه له قاره قارى بېزن
 له عكسي دهنگي دوو باره ي كه دپته وه له چيا
 له اوچه اوچه ي گاووان و قيره قيرى شوان
 له بگره بردى گابان ده پته حشر وحلا
 ملائكي سهرى تاق وره واتي مينايي
 ده پينه جېووش و له رزين ده كورنه رقص وسه ما
 كه هليكا شهوي آگر له كلي رهش ماليك
 خجل دهن له زواياي خيمه والي
 (عطارد) و (زوحل) آفتاب ماه تمام
 خلاصه ثابت وسيله تا ده كا (سها)
 صبا ده زاني ژيانم له دوورتان مرگه
 ده سا وهره به كزه ي خوت خجل بكه عيسا
 اكر منم له فراقيان كزهم له جرگه وه ده ي
 اكر دله وه كور جرگم ده لي تهوا سووتا
 له پاش هم همور دستانه بخت خواب آلود
 مثالي اژدري نووست و به رق له خه و هستا
 جوابي دامه وه اما جوابيكي وا رهق
 نه ما بحالي مقال و مباحثه لهم لا
 ووتى هتاكوو خزان و بهار و زمستانه
 مداري عيش و مواليدى عالمي غبرا

بهار وا همو ساليك ده بته وه اما
 امانه ده چنه ديارى ممالك عقبا
 يكي نايه ته وه چو ونيان هر ته و جوونه
 له شيخ و عالم جاهل له يادشاه و گدا
 مكان شوقى به عيلا ته په شمه كونه هه وار
 حيات ذوقى به احبابه بابه آب وهوا
 رفيقى كونه نه ماوون جووانه كان پيرن
 به شق دهر و له دارى دياره شق و عصا
 له دوو صدى يكي زحمته يدينا سبه وه
 مگر به ناو و نيشان و به خرم و باب و برا
 گريدت و هر بچيته وه ايستاكه ديسان
 سفر ده كي له وطن دچيه شارى (جابوولقا)
 خلاصه ي قسه ايستيكه مصلحت ته مه به
 بلى ؛ به وجه نصيحت به كاغذ و انيشا
 امان كووراني رفيق و برادران ولات
 به ته يوه هر گه بشت ام كلام بي ته رو پا
 له پاش ته وه كه نصحيح و مطالبه ي بكري
 به يادى من له بهرى كن له رووى مهر و وفا
 هتا له خطى بيگانه فخرى پيوه بكم
 له بين زمردى احيا و مجعى موتا

دوتی مه کن وه کوو آثار (نالی) و (کوردی)
 له سهوی دیده پوشن گوو زهر بکن له خطا
 نه له ممکن امکان خطا وسهوی نه بی
 به غیری خواجه دیوانی علم الاثما
 نهوی حسود وجهولن لثیم ورخنه گرن
 له عیب ورخنه عالم بری دهین ادبا
 امانه زادهی افکار و خوشه ویستی منن
 اگر قبیح و کریم شهل و اعما
 مثال فرخه ی زیشیک که پی دهلی دایکی
 آلهی (قافه) یاخو (سموره) یا (دیبا)
 شبیهی جولا رازی نه بی به سهر دیری خوی
 مه لین فصاحت کووردی به فارس نا کا
 بلاغتیکی هیه ؛ هیچ زمانی نایمگانی
 له بی تعصبی کوودانه بی رواج و بها
 که خوتی تی نه گه بنی له نوو کشته کانی ناگهی
 دهلی هموری هذیان خا بلای لیدا
 به لام نهوانی که ؛ صراف زیروزیوی قسه ن
 چه شاه روایه ده زانن چه سکه بکه رهوا
 چه حکمتیکه که آثار کوورده ناموسی
 نه کیما و نه عفا له ییتی نهیمه نه ما

آلهی نه بنحه به بهر چنگی منده بور لثیم
 تقوودی (حاجی) که نهی دیوه (خسرو) (دارا)
 امین وایه نصیب ککر بهکی وای
 به خیری باووک و دایکی له دهی خیرا پیدا
 گهلی قسم له دلا بور حکایتیم مابور
 که چی له بخت که چم ؛ خامه نووکی لیره شکا

پرچم و فیسی که چت تو تهی جووان * تاج کیان و علم کاویان
 من له غمت ره یگه یکم که وته بهر * خوان بهشت و صفری هشت خوان
 بیژن^(۱) چاهی زه قفی تو بودل * راهی نجاتی فلک و ریسمان
 تیری مووژت بو دلی اسفندیار * تیری گهزی روستمی مازنده ران
 فرقی تو لشکری ایرانیه * صبر منیش لشکری تورانیان
 بسیه تی سا خوینی سیاروش نیه * جان و دلت بردوه هم دینان
 حاجی به فردوس کورد سا ته تو * وه کور محمود گوته مده قولی بدان

وه ره سیری بزانه گویی * مه مه دانیشتوره یا سروره رووی
 هیاسه و پیسته کهی ، لای ینوه شانی * که وای شیرداخ و فیس و جامدانی
 به یغمای داوه خرقه ی شیخ هندی * ردای تپله سانی نقشبندی
 که بیستی صید دل لهم ده وره باوه * له پنجاجی وه شهستی زوونفی ناوه
 دهلی و یتیم دهوی چایوانی خوشه * دلم نایه دلی بشکی ، نه خوشه

(۱) بهلوان و خزمی روستم زال بوو.

گرینم وهك شهوی پایز به تاوه * گولیکم بوو له باغاندا نه ماوه
 بلی؛ غم گه وده یه یا گریه وورده * نهمه گرداوه تهویات آوه کرده
 دهسا اای خامه، با نهم بامه سس بی * وهره سهر بامیکی و افاندهی بی
 نه مانه قسه یه که زور وکراوه * وه کوو آوی شهوی تامی نه ماوه
 گهلی سهاله اهالی شاره کهی کو * شه وروژی له گل شېخانی بی بو
 مثال آکر واکر پرستن * ده سووتین و همیسان ده پیرستن
 که عهدی که نه بی تا ده وری گا کوژ * له گوی گانا نوستون زور حیفه بو شیر
 له کن خوات فلان بن فلان * له دنیا آیین و اوین ده زانن
 که چی کهج مشریکی بی دیانت * به حيله مل ده نیت بهر عبادت
 شریعت گر بزانه یا نه زانی * وه کوو که ده چینه بن یاری گرانی
 له مش تنها نیه سووچ و خطاتان * له کسبیش غافله مثل ملاتان
 له بغداد) بوچی خود ما بیت و لیون * له بو دهرمان له شار بی رون زیتون
 له ده وری گولی باغی شاری کویه * دوو صد بن دار زیتونی به جویه
 له ته یوه کامتان بو یک دوو باریک * بکاته کیسه یک یاخود خواریک
 دوو پی لیدا له کولا مثل دوشاو * وه کوو رون رونی زیتون بیته سهر آو
 ویا کهی نېژراوه صد نغمی * له نارینچ و طرونج وهر مقامی
 بزائن شین ده بی نا بی به بهر دهی * له جیگای گرم و ساردی چی به سهر دی
 برآو ارضی ته یوه وکبیا به * دوو و گوهر گهز و مازوی چیا به
 معادن خاطر توبی له گل کان * گنمتان زیره حتی زیوه زیوات
 ده زوی واپور و خو و نهوت و گوگرت * له کیوی ته یوه دا کویه وه کوو گرد

له یینی ملت خوتان به یاری * بکن تقسیم شاخ و دارو باری
 ده وهن آخر ده بینه داری گه وره * مهری له رخدمتی بوو گوشتی چه وره
 له دنیا دا نه وی باقی بمانی * له عقبا دا گناهی پی نه منی
 عطایه حسرت خلق و انهادی * اطاعهی عالمان و شیخ هادی
 نه وانهی مووالکی خویان کرده دولت * وه کوو (پت) ^(۱) ده پیرستن جمع ملت
 مثالی نه یوه بوزن یاخو؛ وه کوو من * نه وان بوچی پیارن نه یه وهك ژن
 سکندر بوچی چوارچاو دوو سهر بوو * فریدون فیل و کاوه شیر نه ر بوو
 له دنیا هر کسی هستا به همت * فریدونیکه اسکندر مرووت
 له سایه ی شهره کانی وهك فریدون * باقی ما حاجی تا ده ورانی گردوون

همو و عزم له دهی هات ونه هاتی * به سهر چو و ای اجل هر تو نه هاتی
 له تاوی خسروی سیاره اجرام * هلاتن؛ یاری من تو هل نه هاتی
 له رهن ده بیه صوفی هر وه کوو من * بکا پاشکش همو صوم و صلاتی
 ده زانم رحمة للعالمین * له بختی من؛ بو من کم التفاتی
 چی گنجیکه الهی گنج حسنت * له هبیج دینی نه وو واجب زکاتی
 له تورش خوم بو هر چی تورش خوم بوو * له دستی خویه تی حاجی مشکاتی

کچی کو بینه که وتووه یادم * بپم گووت آیا چی لونه استادم
 وه کوو بدستی به مثلی هه زری بهار * هاته گریانو پی گوتم ای یار

- عالم چاکمان همو نهوتان * اهل فتوی مسافر موات
- تاکه قرآن بخوینری به صدا * رضی الله عنهم ابدًا
- نهوی ماوون له لیو کندان * جاهل و بی وقوف و مندالن
- نیه اتیر ذکا بیته کات * بردی ابن الحجر بکاته نیشان
- پاک بانوار عالمن محتاج * بی ده لیله نه میستکی منهاج
- کس نه ماوه بغیر (کاک احمد) * شیخ معروف و عالم ارشد
- چاکه ایستاده کا له بو کوردان * ترجمه ی شرع و آیت قرآن
- واقعا خدمتی له بو خوایه * چه ده بوو گر به کوردی به بوایه
- هر که وای گووت وها مکدر بووم * وام ده زانی که واه له دین ده رچوم
- گوتم ایستاش له سر کهری ماوی * چا بوو مستم نه دا له نیو چاوی
- کوردی آخر بلی چی عیبی * هر کلام حقه نیه عیبی
- لفظ کوردی بلی بلاونه بوو گرد بوو * وا له مابین نه ده دا تی چوو
- له فصاحت بلا معرا بی * چی قیامت به ارمنیش نا بی
- به زبات کهچ و خط خواری * به جریده و کتیب خلواری
- چوونه ریزه ی معظمت ملل * وقته خویان حساب بکن به دوول
- یا له گل فارس چی فرقی هیه * بوچی نه و راسته ؛ بوچی نه م کیه
- با وجودی اگر بکه ی دقت * تی ده گهی کام له کامیه سرقت
- چونکه نهیمه قدیم ترین له نهوان * بتواریخ جله ادیان
- آخر نه م عقلیات همو بویه * گر (سلیمانیه) ویا (کویه)
- بوونه استاد فارسی و تازی * تا گه یشتن به فخری رازی
- چونکه سرمایه مال خلقی بوو * وقتی مردن همو بهیج ده رچو

نهمه معلوم طاقله و مندا ل * نیه عیبی مناقشهی امثال
 وهك مرشكى كه عقی نه هینی * بیت و هیلکهی سراوی مهل یینی
 وهك بیگانه کنار جوکه له يك * نایبته شوینی بیری جووجه له يك
 جی نهمه ووشکه ؛ جی نهوی آوه * تیده گما کینک درانی پی ماوه

تاج بسم الله الرحمن الرحيم * نامه سهر بو رفع شیطان رحیم
 ماجرایکم هیه بی بیسن وکم * هیچ دروی تیدا نیه با بوت بکم
 بانی نو طاق قبه ؛ بی ستوون * کعبه کی بو تهیه کرده روو نوون
 قاصد یبغامی فرموی « من بنی » * « مسجداً یینی له بیت کا »
 باز فرموی سهر به سهر رووی زه مین * مسجده بو ذکری رب العالمین
 یعنی هر مالی کرابی بو خوا * کعبه علیایه بو ذکر و دعا
 شکل تکیه و خانقاه شیخکان * واقعا رنگینه اما بوریان
 لهم همور شیخو مریدان ریا * فردیکی ناچپته من گه وتی خوا
 مسجد و محراب و منبر بی کسه * هر مه پرسه حالی چونه مدرسه
 شیخنا گر نهم قسه ت نایبته کوتی * سیری وا چوله کهری تیدا بگی
 ناکری بم های وهویه دفع دیوس * هر وه کرو شیخ (بخارا) و (اندلوس)
 مثلی ته یوه بهلی خویان دا به دعا * آخری کافر به ربش دا ریا
 یشتیان دا همت و شیخوختی * تا فرانسر پاکی کرده ملتی
 مرقدی اقطاب و قبه اهل راز * بوته جیگای گدا گل و مولکه به راز
 (هند) و (داغستان) و (قازان) و (قیرم) * (خپوه) و (هند) و (بخارا) و (خوارزم)

يك به يك وهك نه يوه بوون زیده تر * سهر به سهر بو باری کافر بونه کهر
 معجزه و کشف و کرامات و دعا * بوچی نه یوو فخر عالم مصطفا
 جسم نوورین و ددان گهرین * نهوشکا نه میان بوه جیگای برین
 مسبحه و مسواک و خرقة و تیله سان * بوونه پابند جهاد غازیان
 نهم همور شهبازه بونه کوونده بوو * خلوه کیشان وچله سووری چی بوو
 سیری ناکه ی طائفه * وهك صحابه و عادات پیدشینان
 روت و پی خاوس به زده کیک و مثال * باوك درهینا له چال
 قصر دین بنجو بناغه ی محکمې * شیر و تیره دیره ک و طاق خنی
 مثبته فرموی حبیب کبریا * من بني شایم له مبدات و غا
 کلشت پر میوه باغ معاد * وا له ژبری سایه تیغ جهاد
 کی گووتی مسواکه تیرم یا عصا * نيزمه گورز گرانم منتشا
 یا کندم رووخته به تیغم تهر * پوست و کیشکول و دغه تاج و کمر
 کلام حدیث و آیت معجز نما * هاتوره بو رغبت رقص و سما
 نهم اشاراته بجیگایه و به دهی * نهك وه کووچا و بسته ی تورک بن به دهی
 دار دنیا هر کسبکی تی گهی * میوه خامی هبه و میوه گهی
 پندی من خامی دزانن خامکان * شیرین و پوخته دوزانن پوخته کان
 ناکي دنیا ماوه پوخته کم نیه * لهم کهر و خامی که هت باکم نیه
 با بلین نهم شیته قحبه سردوره * چند و ده رپوه ؛ چند و رینه ی کردوره
 حق تعالی واقف احواله * خالصاً لله یه ترقیم نهمه
 بیتکان عیبی مه کن خوارو که چن * مقصدم لهم بندو باوه ده بر بچن

ورنه نهم دنيايه تقسی تقسیه * گر له بر نه یوه نه بی باکم چیه
 من له طوفانا بېم خوم دهرده کم * وا مزانه دامنی خوم تهر بکم
 ایسته هرچیم پی بلن عیبی نه * چونکه انسان علم غیبی پی نه
 آخری چی وحشی به مالی ده بی * جاهلیش نه ورورده وهی حالی ده بی
 نهم قسه با لیره بی ماندوو بووم * بوت بیکم باسبکی بویان کردووم
 پی گوتم احباییکی صاحب حشم * سهر گذشتیم هیه با بوت بکم
 بازخه و ایمشه و له بر بی همدی * بوو به (نسر) آسمان حوته می
 زاغهی شه و باوه شین شاهپری * شمعکانی کورشته ووه وقتی فری
 بیضه کی چی ما له گل دهرکه وتنی * آسمان زهره و سپی بوو دامنی
 ماه بی مهروم له دهرگا هاته زوور * مانم و شین وغنی کردم به سوور
 کودرت وکرمانجی که کرتیم به رضا * خستم و باقی وه کووو بیت (رضا)
 چونکه زانیم ایش که کوته گفتگو * بی سهر و پدیه وه کو چوکان و گو
 آخری نایه وهك * باشره جوینی له نیو خراط و دووم
 چی پیماوی تیده گمارومی چیه * باسی ریمبازی و سوار بوونی نه
 اتفاقی دلبریکه بی کدر * (حاجی) انواع لباس کرده بهر
 بی جهاز و ماره ئی به دا به شور * لهم هموو کوردانه دا خوازی نه بوو
 عاقبت دی خوازن امانا ده می * پیر بووه نازی کلوکومه ده می
 نه و زهمانی بوونه آردی نیو درك * پاره یك ناکا دوو صد جا پدیه رهك

اگر خالت بلیم مشکی خنایه * عزیز می من نهم عینی خطایه

له ښو خېزي سوزدي ده وري ابوت * تم كاهيده به تمالي پور كايه
 ده لين عتاب وشكر چا كه بو دهر دت * گولاولي ليوي تو بومن شفاه
 طيبم هاته باليم وهاي ووت * دريغا دهر د عشقه بي ده وايه
 اكر كفره بليم من مبتلام * ودره ؛ سا بيگورزه بالله غزايه
 نه وه خالي سهری گونای شريف ت * رياخود دانهی داوی بلایه
 خه میده قاهتی يادی غم نوم * نه منده راسته (حاجی) بي رايه

جهان بوته جزيره ی بحری کریم * به بي بهتان نه تو زینو نه من مهم
 له جنس آدمی وهك تو نه زاره * پهری درويك به آدم تا به حاتم
 نه من کبوم کلام شاخه هناسهم * نسیمه ؛ دیده کانم ؛ میزرم نم
 لي ضحاکي فرمودی ماری زوواني * زه می کلهی کبه موچهی سهری جم
 مهله کذابه صوفي صاغه واعظ * له لای من وهك بکن بی کیف و بی کم
 موړیدی صادق وشيخی کرامت * حریص قانع عشاق بی غم
 سه وادی اعظمی قسطنطنیه * گهلی بدنای کرد نه و صدوی اعظم
 به دستور و به قانون و نظامی * خوا وای یاره سووری بو به ماتم
 کورانی دوو ههری دنیا وعقبا * مثال دایک بیان نهو له کل نه
 به يك ناچن رقیب و (حاجی قادر) * خورایا نهو رزبله نهو مکرم

له جلهی ماجرای دوری ولایت * نه مه ش باسیکه خوشه وهك حکایت
 شهر دانیشتبورم بي شمع و مصباح * نه نوی هیناره یادم کاکه فتاح

ووتی با کافزیکي بو بینین * محب صادق هموازی دیرین
 منیش نام نامهیم نووسی به تعجیل * شر و دور و دهك خرار و کونه زه میلی
 به بی تسوید و تصحیح و موبالات * دهك نور سیومه هر چونی که بوم هات
 بلام ؛ افکاری خومه نظم کوردی * له خورمخانهی خیالی صاف و درودی
 عبارات درو و تازهم نه هینا * دهزانی مالی خومه مهردی بی تا
 له بهر پیری نه منده بی حوامم * دهلی اوکات اسلامی نه نام
 مهر و ریشم سراپا بوته لوکه * به شهو هم رازمه پشمین و کوکه
 غربی ؛ غربتی کردم به اوطان * سراپا ارضی لی کردم به زندان
 دهلیکت تو کرم ابن الکرمی * به رحمت بابی اشعاری یتیمی
 نه تو مادی له نه قادی ولایت * نهوانی تر همو بوونه حکایت
 ار (نالی) بو نیره آو ده نالیت * دهلی کوردی بووه گهردی له زهر بیت
 منیش کانی دهزانی بیم هلنگوت * أجل بای صرصره نهیمهش پهروو پوت
 که نامه گه ییه ایره مورمان کرد * من و فتاحی دانا ظرفان کرد
 جلیان نووسی ارقامی و وصولی * به امید قبولی بی فضولی
 رفیقانم له کویه آشنایین * وقوف حالی نهیمه بی نهوایین
 سلامیکه دیاربانات دیاره * له دارو بردی نهو دارو دیاره
 خصوصاً آشنایی ارجوومندی * جلی زادیکه عبدالله افندی
 چی عبدالله عبد اللهی احرار * مصفا بنده یکی زهر خریدار
 ذکارت کانیکه تویی دراوی * خط اقراری نووسیوه زهاوی
 ملایکی فقیه یانه و قوت * پیانت آوه گرده اقتدارت

علومت كافيه و شافی به واجب * له کوي تو دهن حاجب به حاجب
 له داغی تو ده سوتی (می به بهی) ^(۱) * وه کور بهی زهر د پوه رووی (تقوی) ^(۲)
 له میدانې فصاحت تو مجلی * حریری نالیه سمدی مصلی
 وهره با بینه باسبکی نیهانی * به یادی عیش و ایامی جووانی
 به فکرت دی زه مانی چو وینه بالهک * به پی خاروسی نه که وشم بو نه کالهک
 وها بو درک و دارو شاخ و باری * وه کور مخمل بوو نرمی یا نه خالی
 که چو وینه سنگره سینهم گرهی بست * وه کور قندیل سه رگردان وه کور مست
 ده این ایسته هواری گوردک و شیران * وه کور قلب حسودی تویه ویران
 چکاره آری پرزو گوله شبنی * نه ماره هرله ککو تر تا شبنی
 گه رووی شیخی له لقمه ی کوچ و باراز * مهرایه مثالی روزه داوان
 نه مه دنیا به نا مینه هتا سهر * له بو آزا و دانا حیزو ماکر
 مهلی نه هم قسه به بی زه ی وجی به * له ترسی تو نه بی هشتا له کویه
 له دورد دوری و جوری زمانه * گهلی نزدیکه زور دوری مهزانه
 له خوم اگر هلینه نم وهک چناروک * له چارم گریه دهر بی وهک جاموک ^(۳)
 به صد کره حواشی و دهر دی دوری * بیانی ناکری غیراز صبوروی
 لمو پیش شته بکم عرضی تو کرد * بلاوه فکر و عظم و هس و هسم کرد
 که و ابو چاکه جامه ی خوم قبا کم * دوو دستم هل برم رووی خوم له خوا کم
 بلم ؟ ای رازقی مقروب و فیل * بحق جبرائیل و هم سرافیل

(۱) ناوی عالمیکی که وره به

(۲) ، ، ،

(۲) جاموک - سرچاوه ی آویکی پاتره له سروی کویه دا حله که و توره

هلبدهی پیداغی کوردی له دهروان * له مابین که کون و هیبه سلطانت
 له شرق و غربه ده تا قطعهی کو * له بهر گوچان امرت بی ده کوو گو
 دهزانی زحمته تعداد یاران * به صد هاوین و زستان و بهاران
 دیاره دوست داران امن که بن * له (خوشنار) له (آکو) و دشت (بنوین)
 له نهیمه هر کسی پرمی تمامی * وکیل مطلق حرف سلامی
 ده کوو من توش بنورسه بیت کامل * جواب نامه کم مانند بلبل
 غرض دست خطی تویه نا علاجی * با معنای نه بی ده ک بیت (حاجی)

له سهر تناف که لرزی هیتوی سندوسی
 شکا مناعی ظریفی وقیت لوسی
 تنافی پردی صراطه مناظران محشر
 مکان ملعبه پر بوو له مؤمن و روسی
 فدای لنگر دستی، سنات کی کاوسی
 درفش کاو رمی گپو و نیه زهی طوسی
 که هاتو کورته سه ما عیسوی شکاو نه ما
 هلاهلای کلیسا صدای ناقوسی
 که هرچی هاته تماشا به نووکی مووژگانی
 (فهوولا، عیدی) له سهر دلی نووسی
 له قافیهی شعرا عیبه لا بدهین اما
 به باد چادی جورانی و وتم به مخصوصی

جینی ماه رووی مهره زووانی دیجووری
سبب بهاقافیه تنگی بوو (حاجی) نهی نودسی

- ادبا چاکه لیم نه بن درهم * لهم قسه و لهم حکایتی ده یکم
ادعای هر صنایعک ناکن * تاکه نه ینحوتین امتحانی نه کن
پی ده لین حیلله باز و کذابه * شیخ نبی خارجه له ثم بابیه
خاتقار شیخو تکیه کان بکسر * پیم بلین تعقیبات چیه آخر
غیر تعلیمی تبدیلی کردن * جمع املاک و خزنه کو کردن
دفعه یک امتحانیان ناکن * تی بگن زهره یانه تر یا کت
محکی لی بدهن اگر وه کوو زهر * تی ده گن ره یگرن و یا رهبر
دخلی شیخو میخ مه به ادا * هیچ کسی رزقی هیچ کسی نادا
ای خریکی رمووزو نازو نیاز * نه ورو ویا فنی گیوه ته اعجاز
قله ی (ایفلی)^(۱) له افلاکه * عکس نه وگودووشی له زهره خاکه
کری ثم زه مینیان پیوا * خاطری توبی چوونه جوی سما
جینی آتش پرستن ایستاکش * گبر بی دین و هندوی رووردهش
بوچی فرموبه تی نبی آمین * (اطالبوا العلم ولو بالصین)
نیرومی لهم حدیثه فوقی نه * گر ملا نهی فرموو دینی نه
تووره فن فیر به چینه له وه * گاودره ، جووه یاخوهندوره
لازمه خوول بخوی وه کوو برداش * هموو قرنیك ده گوری امر معاش

(۱) ایفلی - له (پارس) دا له پولا درووست کراوه برزای (۲۰۰) متره به .

تنبلی کاری چیزو بی خبره * دستی ماندوو له سهر زگی تیره
 اهل جنت نه شوان و گاوانه * صاحب فت و علم عرفانه
 فائدهی گر بدایه ذکر و دعا * ده پوره قارون گدای سهر ره یگا
 هر چی بی بهره یه له کسب کال * ده بینه درویش و مارگرو حال
 صوفی وهك نشنه بوله ذکر و هتاو * صد نوژی ده دا به کاسهك آو
 شیعی وهك نشنه بوله سینه زهدن * به دور قطره ده دا حسین و حسن
 به قسهی مخبر و مؤرخ گوت * ملتی (چینه) چوار صد ملیوت
 سهر به سهر دولتی هو ژاپون * زور به زجت ده گاته چل ملیون
 اهل ژاپون له بی صنعتی چاک * سیرتی چون چینی گرت و کردیه خاک
 اتحادی به اتقاقی انام * سپره بو حوادث ایام
 کوردی نه به نه زان و پاشکوتن * پیکه وه پوش و آگرو نهوتن
 بی اگر دستی بکتری بگرن * وهك سکندر جهان هود ده گرن
 خواردن و ستیری عودت و سکنا * باعسی ژینه بو گدا و پاشا
 حالتی وایه چی له سهر خاکه * غیر عیسا ده لین له افلاکه
 نهم هود مدح و بادهی دایر * نووسراوه له صد هزار دفتر
 وه کوو خسهی نظامی و گنجبه * که له لای خلق کیمیا و گنجبه
 یا وه کوو نائی شیرین و فرهاد * بیتتی (حاجی) له بهر کرایه به یاد
 ایسته ملت ده پورنه صاحب جاه * یانه همتای اولیاء الله
 کی دهلی کورده کان به ادراکن * بسه نهم تقصه گو له من ناکن
 له قسهی صاغی من خلل ده گرن * واهمهی شیخه کان له دهل ده گرن

ټهوی محتاج ناو وپېوازه * یا هینو بازه یانه می بازه
 حینه بو مهردی صاحب تیز * هنده بامی مکانی پیس و میز
 عشقبازی و هوای درویشی * ملت خسته فقر و بی ایشی
 ټو کسهی دهوله مندیکی چاکه * نېده رومیات نا باکه
 همو مردوی میان و ستمی خرن * بیټی مداحیان به جان ده گرن
 بیټی من چونکه کالکیان ده گری * له غریبی و بی کسی دهمری
 تاله ژهر باری رومیان نه مرن * زحمته قدری بیټی من بگرن
 یانه وهك اهل مغرب ایستاکي * چیه ناوت دهلی خریستاکي
 باوگم احمد بوو ناری فکرم دی * خلقي لادهی بو دایکی من فاطمی
 بسیه (حاجی) دوو صد هزار دفعه * پم گوونی ټهم قسانه بی ټهمه
 باوکه هر چونی تودهلی وایه * تېده کم ټهم قسانه خورایه
 قووری کلم جی بکم به سهر خوما * ټهمه ایم بوته علتی سهودا
 به قسهی چاکه دسنيان ده گرم * ترکي ناکم به لومه تا دهمرم

اگر کوردیک قسهی بابی نه زانی * محقق دایکی حیزه بابی زانی
 وهره با بوت بکم بامی نهانی * تهنه نوون خوشه گر چاکي بزانی
 صلاح الدین و نور الدین کوردی * عزیزان جزیر و موثی وانی
 مهلهل ارده شیر دېسم شیر * قبادو بازو میری اردلانی
 امانه پاکبان کوردن نهایت * له بهر بی دفتري زون بوون و فانی
 کتیب و دفتر و تاریخ و کاغذ * په کوردی گر بنووسرایه زمانی

ملاو پيرو شيخو پادشامان * هتا محشر دهما نام ونيشانى
 به ضدی پيرو پادشامان براوه * وهره باينه سهردهی مهره بانی
 که دیگروت پیر من شيخ، من دستگیرم * لهلام و ابو له بهر جهل و جوانی
 که پیر بوم تی گه بستم دستی گرم * له کسبو کارو تحصیل معانی
 بلی؛ شيخ قطبه اما قطب آشه * به آو ونعمت خلقه گهرانی
 له زن هلهدی له کولان وهك سه کی هار * دهلی تی هلهه مثلی کهر له خانی
 بلی؛ بهم سهر کزولهی کوز پرسته * به چادی کادارو ریش پانی
 که تفهیکت نه بوو بو مولک و ملت * بمن چی نقشبندی، یانه مانی
 نهوه انسان که داینی وهك جاغا * له بو ابنای جنسی ناف و خوانی
 ویاخود وهك امیناغا به همت * بکا بو قصر ملت پاسه بانی
 بلی؛ لهم بجه هر کس منکرتون * بفرو سوله ریگای امتحانی
 به امیدی دوسهی داناوه (حاجی) * به هرزانی ده دا دوری گرانی

شيخ بزنی قسهی وه کوو جافه * خو کرامت نیه نه میش لافه
 نهو وه کوو نهیمه نین به ادراکن * صاحبی نسخهی گهلی چاکن
 وه کوو بهرام وخسرو شیرین * لیل و مجنوز و چندی وارنگین
 هموویان رمزو کافی عرفان * فیرتی بن چونکه خزم خومان
 (مم) و (زین) و دیوانی شيخ جزیر * گهلی چاکن به سهلی بیسته گیر
 نهو دووانه نه میسته ترجمه یان * زوره حنا له نیو فرنگستان
 وای بخوینن له وجهی محتاجی * وا بزاینن به خویقی (حاجی)

هم رواجی بدهن له هر لاره * تی نه گت مردوم بلین ماره
 قط تصور مهکت طرفداری * غیری غیر تکش وغم خواری
 من کسیکم زه مانهی نا کس * دایر بودم له قوم و قیله و کس
 هر منم ایستا وارث عیسا * بی ژنو مال و بی کورو ماوا

تا سالیکی مسالیکی راهی قناعت * عاجز مه به له ره یگرو اهل شفا دتی
 صوفی عبادتی همو بومکرو ربوبیه * گر شیرتی نه ره به گو بگری پشمه طاعتی
 اخلاصه اصل مقصد و خوراشقی ده بی * وا تیده کا به سرمه قوولا ته سعادتی
 بی معرفت مه به له طریق حقیقتنا * سر منزل شریعته ره یکه ی سلامتی
 نا گن به جزو ره یگری نه به له مودلکی روم * علامه ی ولایت و شیخی ولایتی
 مفهوم دور حدیث صحیحهم له بیتکا * جی کرده نظر بکه کوردی و فصاحتی
 دنیا سه گی له اوغله مه توقیوه طایبی * فی ماره هر وه کروسه گی پی سو و تو و راحتی
 صد قبه ی خه وه رنه ق و سدی سکندری * نا گیاته بیتنه کارولی نالی متانقی
 ساقی کریمه باده ی به زمی « السینه » * حاجی له جامی قلبی شکاوه شکایتی

نه یمش ده مرین و ده بیتنه خاکی سهری ره ی
 نه م روزو شه وه تنویری صبحی ده کری
 دستگار دووکانی شلرکات داده نری
 نه میان ده فرو شیت نه وی تر ده کری
 نه م باوکی مردوه یاخهی داده دری

نهو بودکی نیوتی هیه ؛ کهوای بو دهبری
 بی بسته فلک آشیکیوای ناووتهوه
 بو هاردنی تهیه چی عجایب دهگهری
 لادهیش رهزی آو دات و وردی دهبری
 حیوانه دهزی ؛ سهك دهدهری ؛ کهر دهزری
 (لقمان) لهمه دا شووانه گر خوی پیکوژی
 گاوانه (فلاطون) یخهی گر بدهری
 نهو دهسته که چوو دهسته یکی تازه دی
 معلوم نهبوو نهو کشمکشه کی دهبری
 عالم هوو مردن له غمی زانی
 نهو حکمتیهات نه زانی هیچ که واتا مه گری
 لهم لاره (حاجی) بجیته نهو لا
 ممکن نه تی بگا گر پیفری

شهسوار بلاغت گوردان * یکه تاز فصاحت (بابان)
 مصطفی یه تخلصی کوردی * غزلی کرده بهر پت کردی ...
 ناو صاحبقرانی خاص نهوه ؛ * چونکه لهم عرصه اسب نهو بدهوه
 نهو که نوشی شرابیکی تالی ؛ * (نالی) لهو عرصه دا بووه تالی ؛
 (نالی) استادیکی گهلی چاپوو ؛ * خضر آب حیات معنا بوو
 یکی تر بوو محمد فکری ، * موی ده نهنگاوت به تیریکی فکری

- یکی رنجوور اهل سکرکوکه ؛ * فکری بکری هووه کوو بووکه
- یکی تریات امین بک دزه بی ؛ * دز نیه شاعریکی جهر به زهی ؛
- (کبی) حاجت نیه بکم باسی * ام سکتیه بخوتنی ده یناسی
- مسالم ومشوی ، شیخ رضا وخسته * شاعرن هر چواری بهر چسته
- وهك وفائی که له شعرایی ؛ * خطی ومك ییتی ؛ چاک و ته سپایی
- له کوردن و قوورژینی کلاوه دهر ؛ * چندی تر هن مثالی کنج و گوهر
- سبک جامین وغیرت سلمان ؛ * بیتیان وون بووه وه کوو خویان
- ملیکه قور وحجاری وکیل * « قس من اسمائهم ولا تسئل »
- شعریان جوانه ، بس نیه کوردن * کرچه بدناوردن و گهلی ووردن
- به فدایان ده کم صد (ابن یمن) * چونکه در بست غیرت کوردین
- چند آموزدهی که عرض ته یوم کرد * شعرامان هیه بدست و برد
- شاعر کون وتازه کوردان * که له تعدادی عاجزه انسان
- ادی خوم دیومه یانه خو اثری * ته مه یه بوت ده لیم به مختصری
- معدن علم وطالم وعامل * قطب ده دوران ومرشد کامل
- هر له اول جناب مولانا * نقشبند رواق الا الله
- خوشت ثانی وحامی مذهب * عبد الرحمن خالصی مشرب
- وه کوو (ینووشی) شاعر عربی * تا قیامت نه کس بووه نه ده بی
- خو ملا مصطفی بیارات * بی نظیره له نظم کوردستان
- ملکه مان ملکه موت معنایه * یعنی هر چونی حز بکا وایه
- وهك ملا خضر^(۱) روودباری نیه * شعری آب حیاته تالی نیه

- حکمت و نظمى میرزا یعقوب * وهك فلاتونه لفظه کان وهك کوروب
- یعنی فکری له آسمان بدره * باعس عیشه دافم کدره
- حسٹ بارک فقی اوسر * سکوری زاور محمد سرور
- منجمل نظمى گهوره وکچکن * بوخیالی کسه کچکت
- شاعر زنگنه نیه حدی * وهکوو شجمان ناکری عددی
- چونکه مجموعی طبع موزوونه * سینہ یات مثل آینه روونه
- انتخاب ناکرین له بهر چاکی * وهك له شهر دا سوارو چالاکی
- دور وحیدت محمد واحد * یکی کوماسیه یکی دربند
- (هوندیش) که خزم خومانن * شاعری زوره پاکی دبزانن
- چونکه تیزی زبانیات یکسر * کهوته نووکی رم وده می خنجر
- بی کتبین نهه له وان دووره * مرد آز له ناقصات دووره
- دشت کرکوک وکیوی هورامان * شاعری زوره بی حد وپایان
- ساده هر ناریات بکم املا * ثم کتیبه بچووکه بش ناکا
- هر له شیرازه وه (هتابابان) * پاکی یک نظمیه پی ده این گوران
- هر له موصل هتا حدی بابان ؛ * یتیان کردووه وه کوو جافان
- بسیه بی عاری ای گلی خرمان * لهم هه موو بیت ملت خومان
- اگر نهه سنهو سلیمانین * ناری یکبان به چاکی نابزانین
- وهك محمد حنیفه بیت متین * نیه الا حصار قسطنطنین
- بیت دهمدم که قدر نازانن * پاکی اسحر احلال کوردانن
- وهکوو شانامه گر بنووسرایه * لیت معین ده بووچی وستایه

- اسپ رهش ییتی تا بلی چاکه * نظمی بکجار سوار وچالا که
- اسپ شش پی و قهرمان عجم * محض کذب به اتفاق امم
- چونکه نووسراوه خلقی دبخوتن * لم هو بیت نه به دا کورن
- وره انجا له حسرتان ممره * چوار پلي اسپ سنی یان مگره
- وه کوو ییتی حتم له دعوادا * نه فردوسی صد کلاک بادا
- نهم فصیحانه پاکی بی نارون * باعس بیت بلیم نه نوو سرووان
- دووعلی ن؛ شاعرن وه کوو حسان * برده شان وحریره مسکینان
- یکی هاو نادی خوم، به خوم دیووم * شیخ وسانی وو؛ سردیکی معلوم
- وه کوو من وو بظاهری جاهل * باطناً شاعریکی زور کامل
- احدی کور؛ شاری صابلاغه * ییتیکی داغه، ییتیکی باغه
- نهمه مجموعی شاعر غراف * هر وه کوو مسنون له نیو کوردان
- همویات بی نظیر و یک وزن * قابل به زهم ولایتی رزم
- غیری ده مدم له مان به نظمه جدا * بی صدا طبل نظمی دنک نادا
- به روانی مثال آب روان * ارتجالان هه وو به بی دامان
- کل ییتیکی دوو هزار فردن * مانگیکی پی ده دی له بر کردن
- نهمه هر کورده لایق تحسین * بی کتیب و معلم و نووسین
- کامه مندا ل وشیقی لی بگری * هرکه ییستی به جاری دیته بری
- ایسته معلومی بو هه وو ملت * ای ملای درس و مفتی امت
- نه به بی غیرتین و بی عارین * نه دی نهی خویندوه له به عارین
- قید و تزییب و شرح و حاشیه کان * بونه سد معارف کوردان

حاصلی ته به وهك ده كم تخمین * كرم آوریشمین و میشی هنگون
 نه آرام وراحتی و خهوتن * شه وروژی هه تا درووستی ده كن
 كهچی رومی كه ته به ده یناسین * وا دزانی كه ته به یناسین ؟ ..
 یانه ایرانی يك كه معلومه * دایکی متعه ، باوکی موهمه
 نه مه ده یكاته كاسه ده ینوشی * نه كه رای لی ده كات و ده یپوشی

فلک به تیر و کانی له ته به چوته کین
 شکاره گاهی زمینه له جنگی کوزه ده چین
 دخاته گردی ته به مثالی دابستوو
 گور یسبکی به لک صبح و شام نازمین
 به حقه بازی و لمبی زه مانه ناخله تین
 امیدسته پی ده ککن و له آخر ده گرین
 امین مه به له سینه ته مت به سهر دینه
 حوادث زه مانه كه نایته تخمین
 وجود ته به كه روزی حیاتی آوا بوو
 یقین بزانه شهوی لی گه راوو ده به درین
 هم ارضه کونه هه راره خلا یقیشی كوچه
 طماعی سووری نه بی کس ؛ له ژبر چادر شین
 دوو گه زه مین وسه گه ز جاو و مسته خوابکه
 لباسی پی خف و راحت هتا ده گاته سرین

صبا ا مسلې آفاق وقاصدی و غرابی
 انیس یارو هم رازی عاشقی غمگین
 سببی مهوایسته خبر بگینه ولات
 دیاره چند حزن و غریب و بی کیفیت
 که چو یته سر حدی (بابان) و عیله کی (جافان)
 بگری هر وه کوو بارانی ماهی فروردین
 له قور بنیشه بلی ؛ قوم و قیله هاواره
 اسیره (کبی) له روما له حبسی زیر زمین
 له کوزه دهی یک که کبی تیا بی فرده و سه
 جهنه که نهما کبی شاری قسطنطنین
 حزن و درمی ثم اشاره زوری بیگانه
 له حسرتی عجبا (شهرزور) چوت نه گرین
 گهلی هناسهی کیشاو چای خوی گی را
 کسی نه دی له عشرت له داخی چون نه مرین
 زمانی کوردی و تورکی و فارسی و عربی
 وهای دهزانه وه کوو بیتی خسرو شیرین
 نه مهش دلیله له تأثیری مرئیهی که گوتم
 چوار زمانی تیدایه قصیده ی رنگین
 « دریغ و حسرت ازان شاهبازی صدره نووشین
 به دامی مهرک فتاد و به خاک گشت ده فین »

ز لوحه خط موزون قطعه منظوم
 خجیل شد (ابن هلال) و روانی (ابن متین)
 به کی بلیم که به (کیفی) بلی به کیف و سرور
 غمی نه بی له فلك عاکفانی چله گوزین
 « جنوبهم تتجافا عن مضاجعهم
 يستغفرون لك بالغدو حق حین »
 (۱) کبیر در بو مصیبت عظیم واقعه در
 صغیردر یازلسه تاریخه خامه‌ی مشکین
 له يك دور لاره هیتوی له پاش بجی ماره
 یکیکی بکری معانی دورانی طفلی حزین
 نه من که مامی نهوانم دیاندهمه ادبا
 کچانی زاده‌ی طبعی لطیف حجله نشین
 دهلی کورانی رضا نین به خاکی روم و ده‌لین
 له‌لای ولایت‌ه‌ره جاره دیری مامی‌ترین
 ادیب و عاقل لهم بحره وهك تیری بن گوم
 گه‌ایکی وون بووه حاجی وا چاکه لی دهرچین

(۱) لم شعر تورکیه‌دا کله‌ی « صغیر » به حساب ابجد اکاته

۹۰ + ۱۰۰۰ + ۱۰ + ۲۰۰ = ۱۳۰۰ عبارتته له تاریخی وفانی وحق

(کیفی) افندیه

قسه يکم هيه ده يکم مهلی بی تجربه یه
 باوجودی نهوی نا دانه له لای وهك گه ۴۰ یه
 مقتضای آب و هوای خاکی دیاری رومه
 اهلی سووتای مه یه بسته ی آوازی نه یه
 حاکی ره یگری معصوره یه قاضی دزی روز
 وزراء و وكلاء گورگه رعیت گله یه
 سالیکی ریخه اگر شېخه اکر میخی نه بی
 شېخ هرکامی نه دا تا ده مری هر ده یه یه
 زانی و شارب و لوتی ده گرن والی دهلی
 به ریدهن پاره ی خوی دایه چی عییکي هیه
 هنده بی قوان و خوونخوارو نزیکن له فساد
 فرصتی بوو ده گورزی حق برای دینی نه
 بو رعیت نهم گپرو دره کی داناوه
 زجرو توبیخی مه که چونکی خطای گای پینه یه
 هر له شـا تا به گدا تووشی یکبکی نایدت
 لی پیرمی به حقیقت بله جدم نه یه یه
 لازمه نهم غزله وهك غزله بیکنه بهر
 هر وه کوو (حاجی) اگر شاره اگر دهکده یه

تماشای قائم پیری چلون تیر عصایه
 درویه دزی گهره وهك نما می تازه دا نایه
 رقی لیه فلاك ساقی کرم فرور رقی بینه
 رقی دوشکی له تو نایه امان مطرب له تو نایه
 له دنیا اتمه ی وه صلی له گل تو ناگری سودا
 همو چین و خطا له لا له زورانی له همو یدایه
 کلیمه^(۱) نهو دههه ، زورانی عصایه ، خطی فرعونه
 بدی بیضایه تی گردن ، جینی طووری سینایه
 سلیمانکه (نالی) ، صاحبی دیوان و فرمانه
 نیه کس بینه میدانن مگر حاجی خوت آسایه

روستم مازندران نهو وخته دستی برتدوده
 هاته رهی (دیوی سپی) آراهه دهستی کرده ده
 هر وه کوو شارانی تر کس آشنای کویه نه بوو
 شهرتی اییاتی من خاکی له سهر کو کرده ده
 هر گسبکی ؛ دایه بهر شوق زال دنیای دهنی
 گوی له میدات جوان مهران عقبا برده ده
 نهم همو ظله ی رقیب کردی له آخر دلبرم
 مالی آوا بی به ماجی ایوتی توله ی کرده ده

دسنانی هجر من شرحی به نووسین ناگری
 بیت الیم چونه اگر چاوم به چاوت که زتاده
 آهی من (صوره) چبا وهك لوکه هلاجی دهکا
 عقدی زروانی گرهی مووینه با نایکاتهوه
 هر که بیستم بیم دهلی (حاجی) سهگی ده رگانه مه
 من له رسمی گورگی بد کارم کهری خوم بستنهوه

خو ده رانز سلاله * اکراد * لیره وه بگره تا دهکاته (قباد)
 هو عالم هو شیخ و مین * زیرهك و زیر و اهل تدبیرت
 وسطی بانی یانزه روز ریه * پر له رهش مال و خانه و دایه
 به دریژی له (قاف) که رابووردن * تا به (شیراز) و (اصفهان) گوردن
 شهسوارن پیاده یان آزان * برد نیشیان وه کوو لکی میدان
 داف و بخشینیان له لا باوه * خونی میدانیاں له کن آوه
 به شجاعت هو و وه کوو روستم * به سخاوت هو و وه کوو (حاتم)
 له وفا سهویل و اسماعیل * عهد و پیمانیاں چبای قندیل
 گردی شهنامه پاکیان کورده * کافی تهم صافه کافی نه و ورده
 له شرا زور دفته قوماوه * رومیانیاں چلون جواب دوه
 (حاجی) ده سریت له داخ هاواره * کوردی بیچاره ده بته آه

خاکی جزیر و بوتات یعنی ولات کوردان
 صد حیف و مخابن ده یکت به ارمنستان
 و راه بگاتان ده سری عیلات جاف و بلباس
 گهر مردودون له گرمبان ممنوعه بچنه گوتستان
 کامی کچو هینوی شیرین بی رابده کیشن
 هوار دینه بهر کی پشه دخیل و آمان
 مسجد ده بینه دیره ناقورسیان مؤذن
 مطران ده بینه قاضی مفتی ده بینه رهبان
 هیچ غیره تیک نه ماره صد جار قسم به قرآن
 پیدا بی ارمنستان نامینه یک له کوردان
 سهرتان له قورهاین ورون حالان پیدین
 چونین له دهستی ظلمی بی دین دور له ایمات
 والله ثم الله ، تالله ثم لا به
 هر هینده پی ده زانن اقلیمی کرده طوفان
 طوفان آر نه هیچ ده رچی له کبوی جوودی
 بحر تفک و طوپه ، انسانه بحر عمان
 ثم قسه به که کردم ، ناکانه چند سالی تر
 ثم حاله ده بینن ؛ یک یک به چاوی خوتان
 در ابدنیکه وهایه مگر خوا به سووکی
 تیکبان بدا والا دورره له عقلی انسان

هرچی وه کور بیانم بو کردوون به تحقیق
 پیدا دهن سگانه کام قور بکین به سهرمان
 له مینه اتقاقی پیدا بکت به مهوردی
 فرقی نه بی شوان ، جووتیار و میر و گاوای
 گر هیچ نه بی به اوین تابع به دواقی بن
 ییگانه چاکه دوورژمن نهک دوورژمن له خومان
 رومی وه کور بی موون کس پشتیان پی نه بستی
 که وتورنه داوی خویان پڑمرده ماون حیران
 کوا ! والی (سندرودج) بکزادهی (رواندز)
 کوا ! حاکمان بابات میری (جزیر) و (بونان)
 نهو آیه (فسروا فی الارض) خواکه فرمودی
 اجرای ده کن سگانه بالافس شاهی خوبان
 کوا ! نهو دمهی که کوردان آزادو سهر بنخوبون
 سلطان مولک و ملت صاحبی جیش و عرفان
 جوشیک بدهن وه کور هنک تدبیر بکن به بی دهنک
 اسمبایی شهر پیدا کن طوپ و تفنگ و هاوان
 بارانوه و توکل له عصره پاره ناکا
 تیره دووعای جوشن پییکانه حرس میدان
 بوچی بشیری نهیمه یعنی رسول اکرم
 هیچ ادعیهی نه زانی روزی که ده چوره میدان

دھك (خبوه) و (بخارا) بلا ناروا به همت
 دفعی بكن مشايخ ، دفعی بكن ملاتان
 هر شبخی كهرته شوتنی بكدور کسی رهش و روت
 خلقی به كهر دهزانی خوی حضرت (سلمان)
 بكتان نه چوته گردوش وا یتده كن له دنیا
 هر پادشاه روه و شاه عجم له طهران
 قطب زه مانه خالد دھك من بو آواره
 بی قدر و قیمت و شان بی خانمان و بی نان
 سیف و قلم شریك كن لهم عصره دا دریغا
 شیرتم قله تراشه كالانیه قله دات
 مسئله یکی مشهوره گر قور دهکی به سهرتا
 اكسپره خك و خولی درمالی گهوره ملات
 تنها نهیمه وها نین دیباچهی « مم وزین »
 جالیت ده كا چلونه احوالیاں سخندان
 خوتان ده این اگرچی مشهوری باری عامه
 هر ره بویك كرابی آزاتره له شیران
 بنواره سعی و غیرت ایستا له نار و تور و پا
 حویات خزینه دارن خویان طیب و سلطان
 هر دونی اهل سوزدان هستانه بی ده کوو شیر
 ایستیکه مستقل محمود کورلی ادیان

بلغار و صرب و یونان هم ارمنی و قره طاغ
هر پنجیان به تعداد نابن به قدی بابان
هر یکی مستقل کورایکی دولتیکن
صاحی جیش و رایت ارکان حرب و ایدان
هم حقبانه ارمن غیره تکشن یک و دو
و هک نه به نین له گل یک دعوا بکن به شیراز
بوفن و حرب و صنعت ، و ضبط و رطلی مدت
ده پیرنه نه و رود پا گه دره و بچوکی خوابان
حاجی کسیکه بی کس بو نه یوه قورر ده پیبوتی
گونی لی ده کی ظریفه ؛ نایکون به لا له خوتان

نه و درژه بأمری حی منان * نه و عالمه پاکی بوو به طوفان
دیاری نه ما له جنسی ذی روح * غیری نه مهی که هاته کشتی (نوح)
نه و درژه که پیشنه وقت معهود * و ستاره له سهر چپاکی (چوود)
هر می کوردی کردیانه مسکن * نه و حی و مکانه مثل کلشن
ایسناکه جزیره بی محابا * معهودی اوله له دنیا
اولا صحیحیان به برهات * کوردن له مکان جدی خویان
مسکن بلاد ریم مسکون * بالجله له مانه منشعب بوون
بی تفرقه بوون مطیع و هم دنک * هم شرب و هم لباس و هم دنک
آیین و مذاهب و مسائل * واکردیه فرقه و قبائل

دهك خلقى نه چورنه مووالكى ادنا * جى باوكى خويان كرده ماوا
 آرى به حديث و نص قرآن * (حب وطنى) ده دليل ايمان
 حادث نيه اصله كفتكويان * مورورته له دهورى جدى خويان
 ايستاكه كوا ؛ جاعقى وان * اصلان به نسب كريم و شجيمان
 مفاد عجم و مطيم رومن * محكورم خرات و حيز و درمن
 رستمى قده ده ور گردون * خصم نجبايه ، هم دم دون
 (حاجى) نه منيش مثال كوردان * كورومه كمده نفس و شيطان
 لهم حبسو كمنده فكر ده رچون * ممكن نيه من يكم ، نه وان دون
 موقوفه به روستم عنايت * محتاجه به همت و هدايت
 ده رچم له اسيرى مثل بيژن * راهى بو به قوت تهمن
 اي بي بدل و شريك و تنها * « ما اعظم شأنك تعالى »
 نهين بكه روستم درايت * توسن بده خسرو عنايت
 تا (كورد) وامن له دست دوونان ؛ * درچين ، هر نه وتوى رحيم ورحمان

سلام الله من كل يوم * له اصحابان صاحب غيرت ودين
 له بي عارى همويان كهوته يادم * رمزي اتفاق و اتحادم
 له بهر دورى له اقرانو له امثال * له كوردانم ده پرسي ضرب الامثال
 له بو نه يك دور اشمارى رهش ورووت * هتا پيدا بو وروحم كه ييه سهر لوت
 ده فرمودى نه عذابو بوچ ده گيشي * چه ملزومه اگر چاوت نه به شي
 قودرى كو كه به سهر خوما له غيرت * خه ورم نايه له داخى مولك و مدت

اگر دىك من خبردار بن له دولت * له حېفان خوت ده خنځېنى به بي تهت
 (دورانزه مایونه) كوردستان نفوسى * به قسهى اهل تخمین كه نووسى
 هموویان شیر یدشېن (حاتم) جوود * له شردا كیوتى (جوود) و بېرى محدود
 وایكن ؛ فائدهى چى هرج و مرجن * له دعوادا له گل یكنر به مرجن
 له گوى گدا نووستوون هر چند شیرن * رهكى كېروېشكى چار آزا و كوزن
 بهوى اعلايه سهر دستهى شكاره * نهى ادنايه بستهى زورافى ياره
 نهى آزايه شهناوه ده خوینى * نهى مسكینه گهنم و جو ده چېنى
 نه ماز بى شعور و گېژ وېژن * مطبى لودته خور و هرزه بېژن
 كورېكى وایه هستيه سهر پى * بزانی چون ؛ هر كس كه وته سهر پى
 بكا سېر جریده و حال ملت * كښې تازو و تاریخ دولت
 بزانی تا چى قهواره له اطراف * سراپا آگره اطراف واكناف
 اگر كاریك نه كن له مېته دا زوو * ممالك كایكى زانیت له دس چوو
 گى صحراء ده یا دینه جولان * بغیرى پېكېره فوجى سوزاران
 (بدرخانى) به سهر ناچى له موو پاش * له هر لاره ده تازهارن وه كووش
 له ژېر بى دا ده چن حېف و مخابن * گدا بن نه یوه دوزخمتان به شا بن
 بغیرى ردى و انكېلېزو روى * بى حده دولتان ناویان بنووسى
 له جى خویان هاستاون به غیرت * له دنیا ناری خویان ناره دولت
 سراپا صاحب سكېو سپاهن * وه كوو (جم) صاحب تخت و كورلاهن
 له تدبیرى امورى مووالكى خویان * شریكن پینه دوز و شووان و اهل بازار
 له جوشین و خروشى دىك پوره هنگن * به من چى كافرن یا نه فرنگن

ده کورو یسنوومه بودقم مصائب * نه هی تدبیر کرد اونکر صاحب
 ده کوره تن ولایت یینه احباب * ده کورو شخصی واحدین له هر باب
 له ولاتر وها توش یینه سهرووی * له (بوتان) تا (بیات) وسهر حدی روی
 یینه یك تعلیم و له نووسین * جلو برک و زبات و رسم و آن

دوشکه صرفی بلی ؟ به شیخ ترس * با به سرما نه به مثالی هر دس
 که نه بی کام منوری غلطات * به ن گریدان و تا برین نفس
 فرقی ناکس له گل سه گان ناکم * ها به عکس بیخوتاره ناکس
 حزد ده کی تی بکی له سی دینی * به درویشی شیخه کان به هه دس
 هر زه مانی که گوت زرننگاره * بیت ده لی باری خوت بیسته جره دس
 چند بولی اگر بیانی نه تو * قصرت خوشتر ده بی له هی هر کس
 بوچی حاجی نه خوتی ده ک تروتی * نه زه مانه هزار بخاته نفس

بم نحوه به صرف عشق بازی * مستقبلی کمره له ماضی
 یعنی له مدا که یزنگوژه زور * بی فرقه حقیقت و مجازی
 نهم شعره زهرینه خطه چاکه * نو سیوه تهوه له رودی بیاضی
 کشف رموزی آیتی تو * تفسیری کبیری (فخری رازی)
 نهم قافیه شایه گانه اما * بی مه که جاهلی به رازی
 نهو رزقی مقدره به خوی دی * صد دفعه بخواری یا نه خواری
 قرطاسی و شهر وایه (حاجبی) * تقدینهی تو به چی ده نازی

گر نه چیم لیم زور ده بی ، وقتی ده چم منعم ده کا
 زور سگم دیوه فقط نه می دی رقیبی هنده سه
 وه کو وضع نا موزوون ده بی وهك خانوی بی هنده سه

درهس معنای بی عبارت مرکزی میخانه به
 حلقه ی جنگ وجداله خاتقا ومدرسه

سینام ده کری لیم دمری کلب رقیات
 نه کاره وه کوو داری له دوو لاره گلاره

منزلی مامن نه ماوه ایستا که ایاه کا
 راحی ممکن نیه نه چیه مدینه یا مکه

نه آهروه ممکن نیه نه چیری به تدبیر
 هل ناغلطی باوکه سه گی پیره له تزویر
 چاهی زه قنی مهلاکه ای دل به گوریسی
 نه زورانه اگر سلسله به خوت مه خه نیو بیر
 بی دیتن و بی واسطه چار له مزد تو
 هیچ کس نیه نهی ناسی اگر شینه اگر ژیر
 بی متبه خوانی ولی نعمتی (حاجی)
 نه شبخه چیه قورنچیکی پیوازه مه ری مهیر

دایم مامزیه بازی ، به رفتاری کوره
 ای دلی خسته وه کوو کوربه به شوینی نه کوه

دافدارى رووخیه لالهى چرا له چمٹ
 نرکسه چار له بهرى غمزهى غمازی نهوه
 حزدده کى صبح قیامت له شهوا دهر بکه یوه
 بی بلی دوکهای آینهی سینهت بکوده

خاتمالکى کهنه فی آمنه ادبخانه^۱ عام
 جی قضای حاجته خاکی به ضروری دهچینه

نقدی عزم به غزل دا و دکلم دانا
 هیچ کسی نهی کرى ترمام له رزین وله خوران
 بی بها دامه نهم ونه و وه کور کوردیک که ریژا
 رونی نه وخته دهلی کردم خیری کووره کات

چاو کهم توش پیر ده پی ریشته ده یینه گورده وی
 وه ک بفرمودی من فلانم بیت ده لین توو خوا نه وی

مستی و داهییهی حکمت و هبت هیهات
 برندارند بیک دست دو تاخیر بزرا

ای عطارد له دهر د خادم سجاده به شان
 وهی له کوی فصحا دا قلمت سنجفه شان
 حاجی قادر نیه بینکی وه کور نه یوه بلی
 اسپ کوز زحنه دهرچی انگل آهو رهوشان
